

REFERAT

Fra:	Lise Spikkeland	Dato:	29.09.2023
Til:	Kommunesektorens etikkutvalg	Dokument nr.:	23/03896-2
Kopi til:			

Referat møte i Kommunesektorens etikkutvalg 21. september 2023

Tid: 21/9-2023 kl. 10 -14

Sted: Nationaltheatret møtesenter i KS-huset

Til stede:

Tora Aasland

Tor Dølvik

Camilla Dunsæd

Fra administrasjonen

Lise Spikkeland (ref.)

Frode Lindtvedt

Dag-Henrik Sandbakken (sak 3/23)

Erland Aamodt (sak 4/23)

Forfall:

Paul Leer-Salvesen

Mah-Rukh Ali

Casper Lehland

Lene Conradi

Cicel Aarrestad

Even Alexander Hagen sluttet da han ble statssekretær i juni 2023.

Åse Elin Hole ønsket å slutte da hun gikk av som rådmann i 2022.

1/23 Godkjenning innkalling og dagsorden

Godkjent

2/23 Kommuners menneskerettsansvar

Eivind Digranes, rådgiver og Vilde Tennfjord, begge fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) innledet om arbeidet opp kommunene og deres menneskerettsansvar. NIM har i 2021 laget en egen rapport om [Kommuner og menneskerettigheter](#) og således satt temaet på dagsorden. Den synliggjør utfordringer og behov som finnes for å kunne styrke det lokale arbeidet.

Stikkord fra innledning

NiM underlagt Stortinget, men er faglig uavhengig. Et eget kommuneteam i NIM, utvikler kursopplegg på nett mot kommunene mtp kunnskapsheving. For å nå ut vil de gjerne delta på samlinger hvor KS møter kommunene. Særlig relevante områder er barnevern, behandling rusmisbrukere – men også feks ytringsfrihet. NIM har ikke mandat til å vurdere enkeltsaker og ev. brudd, men er likevel i en viss grad hendelsestyrt, og vurderer saker som kan genereres til systemnivå. NIM er open for samarbeid med etikkutvalget og KS.

Momenter fra diskusjonen:

Beste måte å nå ut til kommunene er å reise ut. Etikuttvalget kunne potensielt tatt med NIM på dette. KS har en egen veileder om ytringsfrihet og varsling. Fordel å bruke eksisterende arenaer til formidling, kurset må ha klar målgruppe, være lett tilgjengelig og ha korte opplegg. Viktig å gjøre temaet relevant, for mange tenker kanskje «brudd på MR skjer ikke her». Synliggjøre hvor det er risiko for brudd, hva betyr det i praksis å ha høy kjennskap til MR? Eksempelvis er varsling et relevant tema. Legger til grunn at statlige myndigheter ivaretar krav i internasjonale forpliktelser, også på temaet MR. NIM bes sende case for å supplere KS dilemmasamling med eksempler som handler om menneskerettigheter (MR).

3/23 Generalistkommuneutvalget: «Ingen kommuner oppfyller alle lovkrav»

Dag-Henrik Sandbakken fra KS innledet om [KS sin høringsuttalelse til generalistkommuneutvalgets](#) rapport NOU 2023:9. Presentasjonen sendes utvalget.

Momenter fra diskusjonen:

Viktig faktor er god ledelse og styring. Sentral utfordring; kompetanse og kapasitet (ikke bare uttrykt i form av kommunestørrelse). Viktig å få fram dilemmaene: at ingen fyller alle lovkrav – er lovkravene for mange? Hvilke lovkrav brytes – de viktige, eller mindre viktige? Hva med samarbeid på ulike nivå – forholdet kommune-fylkeskommune, kommune-stat: Stortinget bør si noe klarere om dette nå og løfte det til et nivå over enkelt sektorer/saker? Interkommunalt samarbeid: endring med ny kommunelov. Relevante utfordringer er at det kan låse ressursbruken (slik en kan se for eksempel når kommunen har avtale med private aktører innen velferd), og at det kan gjøre det vanskeligere for kommunen å jobbe på tvers av fag/sektorer i oppfølging av innbyggere. Enda et tema: hvordan ivareta det helhetlige ansvaret kommunene etter loven har, når oppgaver løses sammen med andre?

KS oppfordres i konsultasjonsordningen å ta opp dilemmaene (framfor tema kommunestørrelse) knyttet til oppfyllelse av lovkrav; for eksempel har alle kommuner like forutsetninger for å løse oppgavene? Hvordan står det til med rettsikkerheten? I det interessepolitiske arbeidet kan KS også se temaene her i sammenheng m rapporten som kommer fra Europarådet i 2024 om hvordan Norge fyller forpliktelser i charter om lokalt selvstyre, samt den ventede kartlegging fra DFØ om statlig styring av sektorene.

4/23 Folkevalgte og varsling – aktuelle problemstillinger

Erland Aamodt fra KS Advokatene innledet med problemstillinger og temaer rundt varsling og folkevalgte; Arbeidsmiljøloven (AML) som gjelder ved varsling, omfatter ikke folkevalgte. Likevel, viktig at varselet (el konflikt) håndteres, og at AML likevel kan komme til anvendelse. Er en forskjell på ordførere og andre folkevalgte i det at en heltidsansatt ordfører er tettere på administrasjonen. Andre regler enn AML kan gjelde: Regler om forsvarlig arbeidsmiljø, ytringsfrihet, saksbehandlingsregler gjeldende for forholdet mellom politikk og administrasjon. Må snakke om hvordan håndtere det, for eksempel ved gjennomgang av etikkreglementet. *Presentasjonen til Erland sendes utvalget.*

Momenter fra diskusjonen:

Her vi er i en gråsoner - det er det som kjennetegner etikken. Viktigste redskap er da å snakke sammen. Også fordi det ofte motsatt, at folk som varslers føler at de blir tilsidesatt, ikke får dialog eller blir hørt. Vi kommer ikke ut av gråsonen her vha jussen, den er ikke avgjørende her. Det er håndteringen gjennom god dialog som er viktig.

Eksempel på mulig problemområde er folkevalgte som vil mye, men bruker virkemidler som ikke er helt greie – et typisk tema er kontakt med administrasjonen. Viktig å ha noen kjøreregler for slik kontakt. System og regler i dag er bygd mtp. at folk forholder seg til system og regler. Hva når politikere ikke vil forholde seg til reglene – de kan vi få flere av i framtiden. Må ha to spor framover: 1. kontinuerlig diskusjon på høyt nivå, og 2. hva gjør vi når folk ikke vil følge regler?

Når det er varsel fra ansatte på kommunedirektør blir folkevalgte/ordfører ofte involvert, for eksempel fordi hele ledergruppa kan bli satt ut ved varsel på øverste leder. Hvordan bidra og undersøke på en måte som begge parter har tillit til? Råd fra KS Advokatene er å forsøke å løse saken i egen organisasjon, ev. bruke advokat på enkeltområder. Råd fra etiklutvalget om å ha et eget punkt i reglementet om varsling på kommunedirektør.

Etiklutvalget ønsker seg case om varsling og folkevalgte til dilemmasamlingen. Kan for eksempel være spørsmål om det folkevalgte kollegiet sitt arbeidsgiveransvar/ og den enkelte som del av det – hva betyr det i praksis?

5/23 Open Government Partnership (OGP) – stikkord fra Global Summit i Tallin

Tor Dølvik deltok på toppmøtet i OGP og delte inntrykk med etiklutvalget. Hovedtema på møtet var den internasjonale situasjonen, og med flere viktige undertema som klima, krig, ulikhet, og undergraving av demokratiet innenfra. OGP har grepet om seg, stor oppslutning internasjonalt, også mange kommuner som er koblet på. Kan ha en merverdi også for norske kommuner å koble seg til. Det er igjen gått ut en invitasjon fra regjering (KDD) til norske kommuner om at de kan melde sine aktiviteter. Hovedtema i OGP i kommende strategiperiode er *The open government challenge*.

Momenter fra diskusjonen:

Kan OGP være en ramme eller knagg i norske kommuner vennskapssamarbeid med kommuner i Ukraina? Kan Ukraina-samarbeide meldes inn som aktivitet til OGP? Kan OGP-kommuner representere en paraply og/ eller møteplass for samtaler om åpenhet, nye perspektiver, demokratisk resiliens? Demokratikonferansen Kristiansand mai 2024 – kan OGP-temaer løftes der, for eksempel ytringsfrihet?

6/23 Sluttnotater fra etiklutvalget

Etiklutvalget diskuterte utkast til sluttrapport til KS som var sendt ut før møtet. Videre ble det diskutert i hvilket format utvalget skal synliggjøre og overlevere råd og anbefalinger det har kommet med i løpet av perioden. I anledning valg av nye kommunestyre og fylkesting i 2023 foreslo de som var til stede i møtet at det lages en oppfordring til nye folkevalgte, ala denne fra 2019 [Sett etikk på dagsorden](#). I denne skal anbefalinger fra utvalget inngå, sammen med lenker til tilgjengelige verktøy, som for eksempel Råd for etikkarbeid fra 2017.

Prosessen framover er at utvalget overleverer sluttrapport til Hovedstyret, og at Tora møter dem i den anledning, fortrinnsvis 19. januar 2024. På KS Landsting i februar 2024 velges nytt Hovedstyre. Forslag til oppnevning av nytt utvalg, med mandat og medlemmer vil etter planen legges fram for nytt hovedstyre, våren 2024.

Framdrift

Lise jobber videre med sluttrapport. Denne og utkast til «Sett etikk på dagsorden 2023» sendes utvalget i god tid før siste møte 16. november. Endelig versjon ferdigstilles i utvalgets siste møte i november, og godkjennes ev på epost snarlig i etterkant.

7/23 Eventuelt

Vi inviterer Agnar Kaarbø til neste møte for kommentar og innspill til hvordan utvalget har, og kan profilere seg. Kaarbø er politisk redaktør i Kommunal Rapport.

Neste møte:

16. november. Lunsj fra kl 12, møtestart 12.30 og fram til ca kl. 16. Middag på byen (tba) ca 16:30

Møtet ble avsluttet kl. 14:15